

dr Kazimierz J. Pawelec

adwokat, Izba Warszawska, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach

Zakres obowiązywania zakazu dowodowego określonego w art. 199 Kodeksu postępowania karnego

Streszczenie

Problematyka zakazów dowodowych, prób ich obchodzenia, dowodów pośrednio nielegalnych wywołuje zażarte spory. W ciągu ostatnich lat obserwowana jest praktyka coraz częstszego sięgania po instytucję procesową zwalniania przez sądy określonych grup zawodowych od obowiązujących ich tajemnic, a w razie niemożności uzyskania owego zwolnienia – podejmowania prób substytuowania ich innymi dowodami, z reguły pośrednimi. Tym też zagadnieniom poświęcona została niniejsza publikacja. Omawia ona bezwzględny zakaz dowodowy sprecyzowany w art. 199 Kodeksu postępowania karnego. Analizowany przepis wskazuje na niemożność przesłuchania jako świadka biegłego bądź lekarza w odniesieniu do okoliczności, o których uzyskał wiedzę od oskarżonego podczas wydawania opinii oraz udzielania pomocy medycznej. Rozważa procesowe możliwości ominięcia tego zakazu w drodze przesłuchania pod tym kątem osób współdziałających z biegłym lub lekarzem, a także innych uczestniczących w akcji ratowniczej, w tym postronnych świadków mogących mieć wiedzę na temat oświadczeń oskarżonego. Podejmuje też rozważania na temat możliwości przesłuchania w charakterze świadków funkcjonariuszy Policji, którzy dokonali rozpytania uczestników zdarzenia na miejscu jego zaistnienia, w tym również przeprowadzonych nieformalnych rozmów. Autor zdecydowanie opowiada się za kodeksowym zakazem pozyskiwania tego rodzaju dowodów, traktując je jako nielegalne. Zaznacza jednak, że reprezentowane były również i inne zapatrywania. Stąd kwestię powyższą należy uznać za kontrowersyjną. Dlatego też artykuł można traktować jako dyskusyjny, co nie eliminuje tezy, że ustawodawca powinien jednoznacznie przesądzić ten problem, warto zatem rozważyć zawarty w publikacji postulat *de lege ferenda*.

Słowa kluczowe: zakazy dowodowe, tajemnice zawodowe, dowody pośrednio nielegalne, zakaz przesłuchania biegłego, zakaz przesłuchania lekarza, ocena legalności pozyskania dowodu, procesowa możliwość substytuowania dowodów nielegalnych, swobodna ocena dowodów

Uwagi wprowadzające

Art. 199 k.p.k. określa bezwzględny zakaz dowodowy w zakresie złożonych wobec biegłego lub lekarza udzielającego pomocy medycznej oskarżonemu oświadczeń dotyczących zarzucanego mu czynu. Wskazany bezwzględny zakaz dowodowy nastrocza jednak wielu trudności interpretacyjnych co do jego zakresu. Zwrócić należy uwagę, że ustawodawca w powołanym przepisie użył określenia dotyczącego oświadczeń oskarżonego złożonych wobec biegłego. Tymczasem rozdział 22 Kodeksu postępowania karnego wymienia biegłych, tłumaczy i specjalistów. Nasuwa się zatem pytanie, czy wskazany zakaz obejmuje również oświadczenia oskarżonego złożone wobec tłumaczy i specjalistów. Wydaje się, że analizowany zakaz dowodowy dotyczy także oświadczeń wobec nich złożonych,

o czym świadczy użycie przez ustawodawcę słowa „albo”. Tym samym zakresem art. 199 k.p.k. powinni zostać objęci np. specjaliści wykonujący czynności niepowtarzalne, w tym oględziny miejsca, rzeczy, osoby, pobierający krew czy inne wydzieliny organizmu, sporządzający z tych czynności protokoły i inne. Za zasadnością zaprezentowanego poglądu przemawia wykładnia funkcjonalna pozostająca w zgodzie z aksjologią przepisów procedury karnej, która odrzuca wykładnię językową. Praktyka dostarcza jednak wielu przykładów, że oskarżeni uczestniczyli w czynnościach wykonywanych przez specjalistów niebędących biegłymi, chociaż mających wiadomości specjalne w rozumieniu art. 193 § 1 k.p.k. Podobnie należy ocenić rolę tłumaczy. W doktrynie i judykaturze wielokrotnie wskazywano, że jeśli jakakolwiek okoliczność podlega

ustaleniu w procesie karnym, nawet wtedy, gdy nie ma ona znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, ale organ procesowy wbrew treści art. 170 § 1 pkt 2 zd. 1 k.p.k. postanowił ją ustalić, a tym samym wymaga ona wiadomości specjalnych, to wówczas na organie procesowym ciąży obowiązek zasięgnięcia opinii biegłego lub biegłych (por. Urbaniak-Mastalerz, 2016).

Założeniem naukowym niniejszej publikacji było zatem wykazanie, że krąg podmiotów określonych w art. 199 k.p.k. jest zbyt wąski i wymaga znacznego rozszerzenia. Dokonano tego pod postacią analizy zarówno orzeczniczej, jak i doktrynalnej. Uwagze autora nie umknęła ponadto podstawowa zasada procedury karnej, czyli *nemo se ipsum accusare tenetur*, rozważona z punktu widzenia judykatury, jak również poglądów nauki. Nie jest przy tym skrywany pogląd autora, który skłania się ku teorii normatywnej (zob. Sobolewski, 1982, s. 130; Kmieciak, 1983, s. 129; Pawelec, 2010, s. 107–109).

Zakres podmiotowy

Specjaliści niebędący biegłymi, dysponujący wiadomościami specjalnymi, wielokrotnie wykonywali czynności wspomniane powyżej. Wystarczy wymienić specjalistów przeprowadzających oględziny miejsca określonego zdarzenia, pojazdów, wstępne badania ich sprawności technicznej czy też dokonujących oględzin ciała, pobrania krwi albo wydzielin organizmu. Specjaliści ci wielokrotnie, podobnie jak też tłumacze, mieli bezpośredni kontakt z uczestnikami określonych zdarzeń, jeszcze nieuznanych za wyczerpujące ustawowe znamiona konkretnego przestępstwa. Udzielali oni także pomocy medycznej, np. uczestnikom wypadków drogowych. Osoby te nie zostały wymienione w treści art. 199 k.p.k., chociaż wykonywały czynności wymagające posiadania wiadomości specjalnych właściwych dla biegłych. Z kolei wskazani specjaliści, podobnie jak też i inne osoby, także funkcjonariusze Policji, mieli bezpośredni kontakt z osobami zamieszkanymi w zdarzenie, ale nie podejrzany bądź oskarżonymi, a co najwyżej podejrzanymi, które, jeśli nie zostały zatrzymane oraz poddane specjalistycznym badaniom, nie występowały dosłownie w żadnej procesowej roli. Niemniej jednak ich również dotyczyła zasada *nemo se ipsum accusare tenetur*, toteż informacje uzyskane od nich w sposób nieformalny przez biegłych czy specjalistów lub tłumaczy uzasadniały istnienie ustawowego zakazu dowodowego określonego w art. 199 k.p.k.

Podobnie należało oceniać wiedzę uzyskaną przez udzielającego pomocy lekarza, jak też osoby go wspomagające czy inne służby ratownicze. Wcale nie musiało to dotyczyć wyłącznie udzielającego pomocy lekarza, ale także innych osób, które brały udział w akcji ratowniczej, mających styczność z późniejszym oskarżonym. Osoby te nie mogły zostać zwolnione z tajemnicy lekarskiej na podstawie art. 180 § 2 k.p.k., gdyż art. 199 k.p.k. stanowi *lex specialis*. Oświadczenia

złożone wobec lekarza i innych osób uczestniczących w akcji ratowniczej, wykonujących czynności o charakterze dowodowym biegłych, specjalistów i tłumaczy, nie mogą stanowić dowodu także wówczas, gdy złożone zostały przed formalnym postawieniem sprawy w stan podejrzenia¹.

Trudno zgodzić się z poglądem M. Kornak, że z treści art. 199 k.p.k. wynika w sposób bezpośredni, iż zakaz ten odnosi się do lekarza udzielającego pomocy (Kornak, 2012). Nie można uznać za trafne zapatrywania, że złożenie oświadczenia wobec innych osób może być wykorzystane jako dowód przez przesłuchanie tych osób jako świadków „ze słuchu”. Wydaje się, że *ratio legis* tej normy sugerowałoby, iż chodziło nie tylko o lekarza udzielającego pomocy medycznej. Zakaz ten dotyczy również osób, których asysta przy udzielaniu pomocy była naturalna i niezbędna (np. pielęgniarka, kierowcy karetki pogotowia, sanitariusz, osoba dokooptowana do pomocy itp.). Jeśli jednak przy udzielaniu pomocy obecne były inne osoby, które nie uczestniczyły w akcji, to oświadczenia oskarżonego złożone w ich obecności nie są już objęte zakazem dowodowym. Dyskusyjny jest zatem pogląd, aby omawiany zakaz miał dotyczyć wykorzystania oświadczenia oskarżonego wyłącznie wobec biegłego lub lekarza niezależnie od tego, ile innych postronnych osób było obecnych przy tego rodzaju oświadczeniu. Inne zapatrywanie stanowiłoby ewidentne przyzwolenie na substytuowanie dowodu nielegalnego dowodem legalnym, mimo że do procesu karnego dopuszczono możliwość wykorzystania dowodów pośrednio nielegalnych, co pozostaje w jaskrawej sprzeczności z zasadami uczciwego procesu (por. Urbaniak, 2013).

Ustawodawca w systemie procesu karnego wprowadził zakazy dowodzenia określonych faktów i zakazy dowodzenia za pomocą określonych dowodów. Te ostatnie podzielił na dwie grupy, tj. bezwzględne oraz względne zakazy dowodowe (szerzej: Pawelec, 2016, s. 306–307). Należy zatem postawić pytanie, czy dowód pochodzący z nielegalnego źródła może być wykorzystany do ustalenia innych dowodów. Chodzi o to, czy możliwe będzie substytuowanie dowodu ocenego jako nielegalnego innym dowodem z niego uzyskanym, a stanowiącym niejako podstawę ustaleń faktycznych. Jest to kwestia od lat wywołująca spory, zwłaszcza że nie ma przepisu, który eliminowałby z ustaleń

¹ Por. Szumiło-Kulczycka, 2015; wyr. SA w Łodzi z 5 grudnia 2013 r., II Aka 242/13, Lex nr 1439174; wyr. SA w Katowicach z 21 października 2013 r., II Aka 334/13, Lex nr 1422301; wyr. SA w Gdańsku z 15 maja 2013 r., II Aka 130/13, Lex nr 1335619; wyr. SA w Warszawie z 28 września 2012 r., II Aka 241/12, Lex nr 1238271; wyr. SA w Lublinie z 21 sierpnia 2012 r., II Aka 173/12, Lex nr 1237253; wyr. SN z 24 stycznia 2008 r., V KK 230/07, Lex nr 359261; wyr. SA w Krakowie z 29 marca 2006 r., II Aka 45/06, Lex nr 183429; post. SN z 28 marca 2018 r., I KZP 14/17, Lex nr 2475059.

faktycznych dowody uzyskane nielegalnie. W literaturze wyrażane były różne zapatrywania, które zasadniczo akceptowały dowody uzyskane z tzw. źródeł wtórnych i przyznawały im znaczenie dowodowe dające podstawę do czynienia ustaleń faktycznych².

Przyjęcie zatem dopuszczalności rozszerzenia możliwości zastosowania regulacji art. 199 k.p.k. na sytuacje związane z oświadczeniami składanymi wobec lekarza udzielającego pomocy medycznej innej niż oskarżony osobie, np. pokrzywdzonemu, wypacza sens wskazanej regulacji i stanowi obejście zakazu określonego w art. 199 k.p.k. (por. Gurgul, 2010, s. 185–196). Podzielić należy zatem pogląd R.A. Stefańskiego (Stefański, 1998, s. 113–117), że w postępowaniu nie mogą być w ogóle wykorzystane dokumenty obejmujące wiadomości stanowiące tajemnicę obrończą, spowiedzi ani dokumenty lekarskie zawierające przyznanie się osoby z zaburzeniami psychicznymi do popełnienia czynu zabronionego (Huk, 2001, s. 69–85; Augustynowicz, Wrześniewska-Wal, 2013, s. 89–106; Jasiński, 2013, s. 9). Podkreślić bowiem należy, że przepisy prawa procesowego nie zawierają unormowania, które co do zasady nakazywałoby wykluczać nielegalnie uzyskane dowody. Jednak w Kodeksie postępowania karnego istnieje szereg regulacji zakazujących wykorzystania określonych dowodów (art. 171 § 7 k.p.k., art. 186 § 1 k.p.k. *in fine* czy też art. 199 k.p.k.). W tym miejscu warto przytoczyć pogląd L. Paprzyckiego, że oświadczenia oskarżonego dotyczące zarzucanego mu czynu to każda wypowiedź oskarżonego (podejrzanego), co nie dotyczy pokrzywdzonego i świadka, która dotrze do biegłego lub lekarza udzielającego pomocy medycznej w okresie wykonywania przez biegłego albo takiego lekarza zleconych mu czynności³. Chodziło zatem o osobę, która stała się oskarżonym (podejrzany), bez względu na to, czy miała już taki status procesowy, gdy złożyła oświadczenie wobec podmiotu fachowego. Tego rodzaju oświadczenie nie może stanowić dowodu, gdyż zaliczane jest do bezwzględnych zakazów dowodowych, a nadto co do takich wypowiedzi oskarżonego nie można przeprowadzać żadnego innego dowodu. Jest to zatem ustawowy zakaz przesłuchania nie tylko biegłego lub lekarza, ale również innych osób, które np. słyszały lub mogły usłyszeć określone wypowiedzi. Art. 168a k.p.k., będący normą ogólną, nie może eliminować tego zakazu (Pawelec, 2017, s. 182–183).

Utrwalony już został w orzecznictwie pogląd, że jeżeli dowód uznany za niedopuszczalny został uzyskany z naruszeniem przepisów Konstytucji RP (np. art. 30, 47, 49 czy 51), to nie może on stanowić dowodu. W takiej sytuacji ograniczenie ustawowe wyrażone zwrotem „wyłącznie na tej podstawie, że został

uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego” (art. 168a k.p.k.) nie ma zastosowania⁴. Orzecznictwo sądowe spotkało się z pełną aprobatą doktryny (Brzozowski, 2017, s. 52–59; Brzozowski, 2016, s. 60–74; Gruszewska, 2017, s. 60–78; Rychlewska, 2016, s. 11–18).

Nie może budzić sporów pogląd, że całość opinii biegłego, w tym lekarza, objęta jest tajemnicą i jej udostępnienie jest możliwe wyłącznie dla stron i wyłącznie na użytek konkretnego postępowania. Powyższy zakaz dowodowy dotyczy wszystkich pracowników służby zdrowia, którzy udzielali oskarżonemu (podejrzanemu) pomocy medycznej, jak również osób uczestniczących w wydawaniu opinii przez biegłego innej specjalności. Rozciąga się on również na zapisy umieszczone w dokumentacji medycznej oraz innej (Stefański, 1998, s. 113–117; Jasiński, 2013; Sowiński, 2003, s. 31; Kowalczyk, 2016).

W związku z przedłożonymi rozważaniami wielce kontrowersyjny wydaje się wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 6 marca 2014 r. (II Aka 33/14, Lex nr 1451618), w którym sformułowano następującą tezę: „W świetle zakazu dowodowego zawartego w art. 199 k.p.k. stanowiącego, że oświadczenia oskarżonego dotyczące zarzucanego mu czynu, złożone wobec lekarza udzielającego mu pomocy medycznej nie mogą stanowić dowodu, sąd odwoławczy uznał, że przytoczony bezwzględny zakaz dowodowy obejmuje nie tylko zeznania lekarza złożone w charakterze świadka, ale także treść zapisów dokumentacji medycznej, nie sprzeciwiał się w tym przypadku wykorzystaniu opisanych zeznań załogi pogotowia oraz zapisów w karcie czynności lekarskich jako podstawy ustaleń faktycznych. Przedstawionego zakazu dowodowego jako unormowania, stanowiącego wyjątek od ogólnej reguły dopuszczalności wszystkich uzyskanych legalnie dowodów, nie należy bowiem interpretować rozszerzająco, ponad zakres ściśle określony brzmieniem przepisu art. 199 k.p.k. Nie sprzeciwia się przedstawionej interpretacji także *ratio legis* wskazanej normy prawnej, mającej chronić zaufanie konkretnego oskarżonego, korzystającego z pomocy lekarskiej, do osób udzielających mu takiej pomocy. W sytuacji, gdy pomoc lekarska udzielana jest tylko oskarżonej, jej oświadczenia złożone wobec lekarza mogą być wykorzystane jako dowód przeciwko osobie współoskarżonej, która z takiej pomocy nie korzystała, o ile oczywiście w żaden sposób nie wpłynie to na sytuację procesową tej oskarżonej, która poddawana była czynnościom medycznym”.

Motywy wyroku, niestety, nie zawierają satysfakcjonującej argumentacji uzasadniającej zaprezentowany w przytoczonej tezie pogląd. Trzeba wskazać, że stan

² Por. wyr. SN z 18 listopada 1978 r., VI KRN 326/78, OSNPG 1979, nr 4, poz. 67; wyr. SA w Lublinie z 25 września 2013 r., II Aka 146/13, Lex nr 1378752.

³ Por. wyr. SN III KK 366/11, OSP 2013, nr 9, poz. 86 z aprobowaną glosą M.J. Urbaniaka, s. 620.

⁴ Uch. SN z 23 marca 2011 r., I KZP 32/10, Lex/el; wyr. SA we Wrocławiu z 27 kwietnia 2017 r., II Aka 213/16, Lex nr 2292416; wyr. SA w Warszawie z 13 czerwca 2016 r., II Aka 133/16, Lex nr 21712522.

faktyczny sprawy, z punktu widzenia układu procesowego, wcale nie był jednoznaczny. Chodziło bowiem o relację późniejszej oskarżonej, która dotyczyła osób jej najbliższych. Osoby tej ani podczas udzielania pomocy medycznej, ani wcześniej nie pouczono o tzw. prawie do milczenia, jak też odmowy udzielania odpowiedzi na pytania. Podstawą późniejszego przedstawienia jej zarzutu były zeznania lekarza oraz personelu medycznego, obejmujące oświadczenia dotyczące osoby dla niej najbliższej, także w późniejszej fazie postępowania oskarżonej. Dlatego też w świetle fragmentu przytoczonego stanu faktycznego wyrażony przez Sąd Apelacyjny pogląd nie zasługuje na aprobatę. Stanowi on odejście od dotychczasowej, racjonalnej linii orzeczniczej⁵.

Niewątpliwie późniejszy oskarżony (podejrzany, podejrzewany) znajduje się w specyficznych warunkach, zwłaszcza podczas wykonywania czynności niepowtarzalnych, w zakresie pojmowania zaistniałej sytuacji oraz szczególnej roli, jaką może odegrać w procesie karnym, oraz reagowania na nią. Nie są obojętne również osoby uczestniczące w zdarzeniu, zwłaszcza gdy powiązane są z nim osoby najbliższe dla późniejszego oskarżonego. Jego szczerść w tego rodzaju sytuacjach nie musi wcale być naturalną koniecznością. Bez znaczenia zatem jest, czy lekarz bądź psycholog udzielał takiej osobie pomocy. Mimo braku obrażeń fizycznych psychika takiej osoby mogła doznać poważnych urazów wypaczających rzeczywisty obraz zdarzenia, wpływając na podatność na wpływy oraz sugestie. Stąd krytyczne uwagi do przytoczonego poglądu Sądu Apelacyjnego znajdują uzasadnienie (Kowalczyk, 2016; Roszkowska, 2015, s. 366; Hołyst, 2018a, s. 1039–1094; Hołyst, 2018b, s. 35–37, 75–121 wraz z podaną literaturą).

Omawiana problematyka ma jednak znacznie szerszy zakres. W opiniach biegłych, w tym lekarskich, psychologicznych i innych, wielokrotnie znajdują się informacje uzyskane od oskarżonych, które nie mogą stanowić dowodu z uwagi na treść art. 199 k.p.k. (Komar-Zabłocka, 2018).

Uwagi końcowe

Należy także zwrócić uwagę na ważny problem, dotychczas niedostrzegany w orzecznictwie oraz doktrynie, a mianowicie fakt, że z pobrania krwi oraz innych wydzielin organizmu podczas wykonywania czynności

niepowtarzalnych sporządzany jest protokół, mimo iż czynność ta nie jest wykonywana przez organ procesowy, ale przez ekspertów, najczęściej lekarzy. Stąd za niedopuszczalne należy uznać odczytywanie takiego protokołu na rozprawie, gdy zawiera on uzyskane od oskarżonego informacje odnoszące się do okoliczności przypisywanego mu przestępstwa. Osoby wykonującej tego rodzaju badania, chociaż nie powinna ona sporządzać protokołu, gdyż jest to sprzeczne z art. 150 § 1 k.p.k., nie wolno przesłuchiwać jako świadka, który to zakaz jest nagminnie nieprzestrzegany wbrew dyrektywie art. 199 k.p.k. (Pawelec, 2014, s. 106–107; Pawelec, 2013, s. 208–209).

Kolejnym problemem jest ocena wartości dowodowej rozpytania uczestników zdarzenia, w tym także świadków, a następnie udokumentowanie tej czynności w notatce urzędowej sporządzanej przez funkcjonariuszy Policji. Zgodzić się należy z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z 22 stycznia 1981 r. (II KR 404/80, OSNPG 1981, nr 5, poz. 52), że notatka służbowa nie może stanowić podstawy ustalenia, iż okoliczności i fakty w niej opisane rzeczywiście miały miejsce. Znaczenie procesowe mają wyłącznie protokoły (Pawelec, 2014, s. 111–113 oraz podane tam literatura i orzecznictwo).

W orzecznictwie sądowym utrwalony został pogląd, że dokonywanie ustaleń faktycznych na podstawie zeznań policjantów wykonujących czynności służbowe, którym późniejszy oskarżony przekazał informacje dotyczące zdarzenia, nie może być traktowane jako dowód. Stanowi to bowiem substytuowanie dowodu z zeznań świadka lub wyjaśnień oskarżonego pismami bądź zapiskami, co zostało uznane za niedopuszczalne (Pawelec, 2016, s. 220 oraz podane tam literatura i orzecznictwo).

W tym miejscu warto odnotować pogląd A. Gaberle, który nie widział przeszkód, aby funkcjonariusz Policji został przesłuchany jako świadek na temat treści nieformalnej rozmowy przeprowadzonej z późniejszym oskarżonym (Gaberle, 2007, s. 325; inaczej Pawelec, 2010, s. 87–90). Zaznaczył jednak, że byłoby to wyłącznie przesłuchanie świadka ze słuchu. Pogląd ten należy poddać zdecydowanej krytyce, gdyż pozostaje on w sprzeczności z art. 74 § 1 k.p.k. oraz stanowi zaprzeczenie rzetelnego procesu, który miałby legalizować dowód uzyskany nielegalnie. Praktyka jednak wskazuje, że organy ścigania, zwłaszcza w sytuacjach, gdy tezy oskarżenia załamują się w toku postępowań sądowych, sięgają dość często po tego rodzaju dowody. Zdarzają się sytuacje, że pojawiają się świadkowie niejako „znikąd”, jako „towarzysze oskarżonego spod celi”, którzy zeznają, że oskarżony wyznał, iż dokonał przypisywanego mu przestępstwa, lub niespodziewanie znajduje się funkcjonariusz Policji, który przypomniał sobie, że prowadził nieformalną rozmowę z oskarżonym i ten wyjawiał swoje sprawstwo. Aby uniknąć tego rodzaju sytuacji, warto poddać pod rozwagę postulat *de lege ferenda* zmiany treści art. 199 k.p.k.

⁵ Por. wyr. SA w Łodzi z 5 grudnia 2013 r., II Aka 242/13, Lex nr 1439174; wyr. SA w Katowicach z 21 października 2013 r., II Aka 334/13, Lex nr 1422301; wyr. SA w Gdańsku z 15 maja 2013 r., II Aka 130/13, Lex nr 1335619; wyr. SA w Warszawie z 28 września 2012 r., II Aka 241/12, Lex nr 1238271; post. SN z 28 czerwca 2012 r., III KK 366/11, OSNKW 2012, nr 10, poz. 10; wyr. SN z 24 stycznia 2008 r., V KK 230/07, Lex nr 359261; wyr. SA w Krakowie z 29 marca 2006 r., II Aka 179/03, Lex nr 82899; post. SN z 28 marca 2018 r., I KZP 14/17, Lex nr 2475059.

przez nadanie mu następującego brzmienia: „Złożone wobec biegłego, specjalisty, tłumacza albo osób udzielających pomocy medycznej oraz psychologicznej, innych służb ratowniczych lub przedstawicieli organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości oświadczenia oskarżonego, dotyczące zarzuczonego mu czynu, nie mogą stanowić dowodu”.

Zaproponowana zmiana uczyni bezprzedmiotowymi rozważania związane z dowodową oceną notatek urzędowych, nieformalnych rozmów z późniejszymi oskarżonymi, jak również wiedzą uzyskaną przez biegłych od oskarżonych podczas wykonywanych czynności eksperckich.

Bibliografia

1. Augustynowicz, A., Wrześniewska-Wal, J. (2013). Lekarz psychiatra jako świadek w postępowaniu karnym. *Prawo i Medycyna*, 3–4.
2. Bielasiński, J. (2003). Z problematyki badania oskarżonego w celach dowodowych w postępowaniu karnym. W: L. Bogunia (red.), *Nowa kodyfikacja prawa karnego*, t. XIII. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
3. Bożek, M. (2015). Rola ekspresji mimicznej w cenie prawdziwości wypowiedzi. W: B.W. Wojciechowski (red.), *Psychologiczne uwarunkowania i ocena wartości dowodowej zeznań świadków: wybrane zagadnienia*. Warszawa: Difin.
4. Brzozowski, S. (2016). Dopuszczalność dowodu w kontekście art. 168a k.p.k. *Przeгляд Sądowy*, 10.
5. Brzozowski, S. (2017). Dopuszczalność dowodów uzyskanych z naruszeniem przepisów postępowania w kontekście art. 168a k.p.k. *Palestra*, 1–2.
6. Cieślak, M. (1955). *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
7. Cieślak, M. (1984). *Polska procedura karna: podstawowe założenia teoretyczne*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
8. Czubalski, M. (1968). O pojęciu i klasyfikacji środków dowodowych. *Państwo i Prawo*, 1.
9. Daszkiewicz, W. (1999). *Proces karny. Część ogólna*. Poznań: Ars Boni et Aequi.
10. Gaberle, A. (2007). *Dowody w sądowym procesie karnym*. Kraków: Wolters Kluwer Polska.
11. Grajewski, J., Paprzycki, L.K., Płachta, M. (2003). *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. t. 1: *Komentarz do art. 1–424*. Kraków: Zakamycze.
12. Gruszewska, D. (2017). W kwestii interpretacji znowelizowanego art. 168a k.p.k. *Palestra*, 1–2.
13. Grzegorzczak, T. (1998). *Dowody w procesie karnym*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
14. Grzegorzczak, T., Tylman, J. (2009). *Polskie postępowanie karne*. Warszawa: LexisNexis Polska.
15. Grzeszczyk, W. (2010). *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*. Warszawa: LexisNexis Polska.
16. Gurgul, J. (2010). Głosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 5 listopada 2008 r., II Aka 87/08. *Prokuratura i Prawo*, 4.
17. Hołyst, B. (red.). (2005). *Wielka encyklopedia prawa*. Warszawa: Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza.
18. Hołyst, B. (2018a). *Kryminalistyka*. Warszawa: Wolters Kluwer.
19. Hołyst, B. (2018b). *Psychologia kryminalistyczna. Diagnoza i praktyka*. Warszawa: Difin.
20. Huk, A. (2001). Tajemnica zawodowa lekarza. *Prokuratura i Prawo*, 6.
21. Jasiński, W. (2013). Nielegalne dowody i granice prowokacji. *Rzeczpospolita (PCD)*, 5.
22. Kempisty, H. (1986). *Metodyka pracy sędziego w sprawach karnych*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
23. Klejnowska, M. (2004). *Oskarżony jako osobowe źródło informacji o przestępstwie*. Kraków: Zakamycze.
24. Kmiecik, R. (1983). *Dowód ścisły w procesie karnym*. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.
25. Kmiecik, R. (1984). Konwalidacja i konwersja wadliwych dowodów w procesie karnym. *Państwo i Prawo*, 5.
26. Kmiecik, R. (2004). Dowód rzeczowy w procesie karnym (z perspektywy prawnoporównawczej i kryminalistycznej). W: A. Bulsiewicz, A. Marek, V. Kwiatkowska-Darul (red.), *Doctrina multiplex veritas una: księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Marianowi Kulickiemu...* Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
27. Kmiecik, R. (red.). (2008). *Prawo dowodowe. Zarys wykładu*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
28. Komar-Zabłocka, M. (2018). *Zakaz dowodowego wykorzystania oświadczeń oskarżonego dotyczących zarzuczonego mu czynu złożonych wobec biegłego lub lekarza udzielającego mu pomocy (art. 199 k.p.k.)*, referat wygłoszony na ogólnopolskiej konferencji naukowej z serii: Współczesne problemy wymiaru sprawiedliwości, VIII: „Rola biegłych we współczesnych postępowaniach sądowych”, Sandomierz, 24–25 kwietnia.
29. Kornak, M. (2012). Głosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 28 czerwca 2012 r., III KK 366/11, Lex/el.
30. Kowalczyk, P. (2016). W: T. Nowak, P. Stanisławczyn (red.), *Prawo celne i podatek akcyzowy: blaski i cienie dziesięciu lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej*. Warszawa: Wolters Kluwer.
31. Kruszyński, P. (1983). *Zasada domniemania niewinności w polskim procesie karnym*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

32. Lach, A. (2010). *Granice badań oskarżonego w celach dowodowych. Studium w świetle reguły „nemo se ipsum accusare tenetur” i prawa do prywatności*. Toruń: Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”.
33. Paprzycki, L. w: Komentarz aktualizowany do art. 1–424 Kodeksu postępowania karnego, red. L. Paprzycki, Lex/el, WK, 20.09.2018.
34. Pawelec, K.J. (2010). *Proces dowodzenia w postępowaniu karnym*. Warszawa: LexisNexis Polska.
35. Pawelec, K.J. (2013). W: J. Decowska-Olejnik, A. Imbirska, K.J. Pawelec (red.), *Proces dowodzenia w sprawach przestępstw i wykroczeń skarbowych: zarys systemu*. Warszawa: Difin.
36. Pawelec, K.J. (2014). *Czynności niepowtarzalne w sprawach o wypadki drogowe. Aspekty procesowo-kryminalistyczne*. Warszawa: Difin.
37. Pawelec, K.J. (2015). Tajemnica zawodowa notariusza w znowelizowanym Kodeksie postępowania karnego. Zagadnienia podstawowe. *Rejent*, 9.
38. Pawelec, K.J. (2016). *Zarys metodyki pracy obrońcy i pełnomocnika w sprawach przestępstw i wykroczeń drogowych*. Warszawa: Wolters Kluwer.
39. Pawelec, K.J. (2017). W: W. Cieślak, K. J. Pawelec, I. Tuleya, M. Gabriel-Węglowski i in. (red.), *Praktyczny komentarz do zmian procedury karnej*. Warszawa: Difin.
40. Pawelec, K.J. (2018). W: K.J. Pawelec, T. Diupero, M. Pawelec (red.), *Rekonstrukcja wypadków oraz innych zdarzeń drogowych*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
41. Roszkowska, A. (2015). Psychologiczne uwarunkowania podatności na sugestię. W: B.W. Wojciechowski (red.), *Psychologiczne uwarunkowania i ocena wartości dowodowej zeznań świadków: wybrane zagadnienia*. Warszawa: Difin.
42. Rychlewska, A. (2016). O przepisie art. 168a k.p.k. jako przyzwoleniu na korzystanie w ramach procesu karnego z dowodów zdobytych w sposób nielegalny. *Palestra*, 5.
43. Skorupka, J. (red.). (2017). *Proces karny*. Warszawa: Wolters Kluwer.
44. Skrętowicz, E. (1998). *Nowy kodeks postępowania karnego: zagadnienia węzłowe*. Kraków: Zakamycze.
45. Sobolewski, Z. (1976). Wartość nielegalnie uzyskanego dowodu w postępowaniu karnym. *Annales UMCS*, XXIII.
46. Sobolewski, Z. (1982). *Samooskarżenie w świetle prawa karnego (nemo se ipsum accusare tenetur)*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
47. Sowiński, P. (2003). Przesłuchanie radcy prawnego w charakterze świadka w toku procesu karnego. *Radca Prawny*, 5.
48. Stefański, R.A. (1998). Wykorzystanie dokumentów zawierających tajemnicę państwową, służbową lub zawodową w nowym kodeksie postępowania karnego. *Prokuratura i Prawo*, 5.
49. Szumiło-Kulczycka, D. (2015). W: K. Dudka, H. Paluszkiwicz, D. Szumiło-Kulczycka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz orzecznicy*. Warszawa: Wolters Kluwer. Lex/el
50. Urbaniak, M. (2013). Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 28 czerwca 2012 r., III KK 366/11, OSP 2013, nr 9, poz. 86.
51. Urbaniak-Mastalerz, I. (2016). W: P. Hofmański, C. Kulesza (red.), *System prawa karnego procesowego*, t. VI. Warszawa: Wolters Kluwer, WK Lex/el 20.09.2018.